

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2015; 2 (167): 24-29

УДК336.77.067

JEL G 21 H

DOI: dx.doi.org/ 10.17721/1728-2667.2015/167-2/4

І. Лютий, д-р, екон. наук, проф.,
Н. Шпигоцька, асп.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

РОЛЬ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Розглянуто сучасні тенденції інвестиційного кредитування реального сектору економіки та роль банківської системи України у фінансуванні капітальних інвестицій в Україні. Проаналізовано вплив динаміки та структури ресурсної бази комерційних банків України на реалізацію інвестиційного потенціалу банківського сектору України. Визначено роль достатності капіталу банків як ключової умови розширеного інвестиційного кредитування реального сектору національної економіки.

Ключові слова: інвестиційне кредитування; довгострокові кредити та депозити; власний капітал банку; регулятивний капітал банку.

Вступ. Одним із найпотужніших та найважливіших важелів впливу на національну економіку є банківська система України, аналіз стану якої дозволяє не тільки визначити ступінь розвитку фінансового ринку та грошово-кредитної сфери взагалі, а й окреслити основні напрямки та можливості банківських операцій, спрямованих на найбільш повне використання внутрішнього ринкового потенціалу та подолання кризових явищ. Диспропорції, що склалися у процесі руху грошових потоків, не тільки призвели до складнощів у функціонуванні самої банківської системи України, але й безпосередньо стосуються розвитку всієї національної економіки, причому як поточного її розвитку, так і стратегічного.

Банківська система України шляхом надання кредитів виступає організатором руху капіталів, забезпечує їх залучення, акумуляцію та перерозподіл у ті сфери виробництва та обігу, де виникає дефіцит капіталу. Так, на кінець 2013 року частка короткострокових та довгострокових кредитів банків у сукупних активах вітчизняних підприємств становила 6.3% та 5.8% відповідно [8]. Таким чином, сукупний вклад банківської системи у фінансування функціонування національної економіки на кінець 2013 року становив 12.1%, більше ніж вдвічі більше ніж на кінець 2004 року, проте на 2.7 відсоткових пункти менше ніж на кінець 2008 року, що пояснюється наслідками світової фінансової кризи. З точки зору фінансування капітальних інвестицій в Україні, кредити банків та інші позики, обсяг яких у 2013 році склав 36.7 млрд грн, становили 14.8% від загального обсягу капітальних інвестицій в національну економіку [8].

Огляд літератури. Проблематика ролі банківського кредитування у фінансуванні інвестицій в національну економіку є достатньо висвітленою у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених Алексєнко Л., Васильченко З., Вовчак О., Вожжов А., В. Геєць, Коупленд Т., Ф. Мишкін, Роуз П., Савлук М., Дж. Стигліц, Дж. Тобін, І. Фішер та ін.

При цьому проблематику саме інвестиційного кредитування національної економіки вітчизняними банками широко висвітлена у працях Вовчака О.Д., що зазначає, що інвестиції вітчизняними комерційними банківськими здійснюються переважно у кредитній формі, зокрема у формі довгострокових (інвестиційних) кредитів. При цьому комерційні банки опосередковують процес використання тимчасово вільних коштів у вигляді кредитування (фінансування) капіталовкладень або іншої форми вкладень у реальні сектор національної економіки. При цьому саме інвестиційні кредити залишаються провідним інструментом боргового фінансування капітальних інвестицій в національну економіку через низький рівень розвитку інших структурних ланок фінансового ринку України, зокрема ринку цінних паперів [1].

В той же час Вожжов А. П. розглядає проблематику формування та трансформації ресурсної бази вітчизняної банківської системи як умови надання банками інвестиційних кредитів. Так від зазначає, що різні категорії залучених банками грошових ресурсів відрізняються за величиною та термінами передачі у розпорядження банку. До постійних коштів вчений відносить капітал банку, сформований з внесків акціонерів (учасників) і капіталізованого прибутку. Ресурсна складова власного капіталу банку, або його капітал-нетто, може використовуватися банком без обмеження тривалості для розміщення в цільові активи та безпосередньо, не вимагаючи трансформації його параметрів. Тобто саме дані складові ресурсів комерційних банків задовольняють параметру строковості інвестиційних кредитів банку та не вимагають додаткової трансформації. При цьому автор також розглядає механізми трансформації частини поточних (умовно-постійних) ресурсів комерційних банків за строками з метою їх інвестування у дохідні строкові активи (наприклад, корпоративне кредитування). Проте в умовах кризової ситуації в національній економіці, підризу довіри до банківської системи та масового вилучення депозитів населенням, використання "умовно-постійних" поточних ресурсів банківської системи, на кшталт залишків на поточних рахунках та короткострокових депозитів, втрачає свою актуальність [2].

Тому на сьогодні залишається актуальним дослідження ролі окремих елементів ресурсної бази комерційних банків у реалізації інвестиційного потенціалу банківського сектору України.

Методологія дослідження. В межах даного дослідження проаналізовано взаємозв'язок між обсягами та динамікою довгострокових кредитів банків та такими структурними елементами ресурсної бази банків, як депозити (короткострокові та довгострокові), власний капітал та регулятивний капітал.

Під банківськими ресурсами розуміється сукупність грошових коштів, що перебувають у розпорядженні банку та використовуються ним для виконання своїх функцій та операцій, складаються із власних, залучених і запозичених коштів. При цьому власний капітал банку являє собою кошти, спеціально створені фонди та резерви, призначені для забезпечення фінансової стійкості, комерційної та господарської діяльності, відшкодування можливих збитків, і які перебувають у користуванні банку.

Додатково слід виділити регулятивний капітал, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе у процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості та стабільності банківської діяльності. Регулятивний капітал банку складається із основного та додаткового капіталу. Основний капітал бан-

ку включає статутний капітал і розкриті резерви, які створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку, надбавок до курсу акцій та додаткових внесків акціонерів у статутний капітал, загальний фонд покриття ризиків, що створюється під невизначений ризик при проведенні банківських операцій, за винятком збитків за поточний рік і нематеріальних активів. Додатковий капітал може включати нерозкриті резерви, резерви переоцінки, гібридні (борг/капітал) капітальні інструменти та субординований борг [4].

Дослідження взаємозв'язку між наведеними категоріями активів та пасивів банків було проведено на основі аналізу динаміки часових рядів даних показників, розрахунку показника відношення кредитів до депозитів (loan-to-deposit ratio) та побудови моделі регресії.

Показника відношення кредитів до депозитів (loan-to-deposit ratio) зазвичай використовується для оцінки ліквідності банку шляхом ділення обсягів кредитів банків до його загального обсягу депозитів. Цей показник виражається у відсотках. Якщо співвідношення занадто високе, це означає, що банки не можуть мати достатньо ліквідності для покриття будь-яких незапланованих вимог клієнтів, якщо ж співвідношення занадто низьке, це свідчить про низьку операційну ефективність банків.

Для аналізу динаміки та взаємозв'язку даних структурних елементів ресурсної бази банків були використані відповідна статистика НБУ щодо даних статистичної звітності банків [8], а також статистика індикаторів фінансової стійкості банківської системи України [9].

Основні результати. З точки зору банківської системи України, кредити юридичним особам (до вирахування резервів під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів) станом на початок 2014 року становили 732,6 млрд грн, або 50% від загального обсягу активів банківської системи України на відповідну дату. Кредити фізичним особам на ту саму дату становили 189,9 млрд грн (до вирахування резервів), або 12% загального обсягу активів. Таким чином, загальний обсяг кредитів, наданих фізичним та юридичним особам на початок 2014 року становив 921,6 млрд грн, або 63% від загального обсягу активів банківської системи і таким чином становить основний напрямок розміщення ресурсів банківської системи України. Серед інших основних напрямів інвестування банківських ресурсів на початок 2014 року були цінні перебри у портфелі банків (12% від загальних активів) та грошові кошти та їх еквіваленти (11%; рис. 1).

Рис. 1. Динаміка агрегованої структури активів банків України (%; 2005-14)

Джерело: складено автором на основі [8]

З усього обсягу наданих кредитів найбільшу питому вагу займають кредити, надані резидентам – 910.8 млрд грн (99% від загального обсягу на 01.01.2014 року). З даного обсягу кредитів, наданих резидентам, превалюють кредити, надані не фінансовим корпораціям (76% від загального обсягу), що, фактично і відображає загал-

льний обсяг кредитів, наданих реальному сектору національної економіки. Таким чином, кредитування реального сектору національної економіки є провідним напрямом інвестування банківських ресурсів в Україні та займає 47% від загальних активів банківської системи на початок 2014 року.

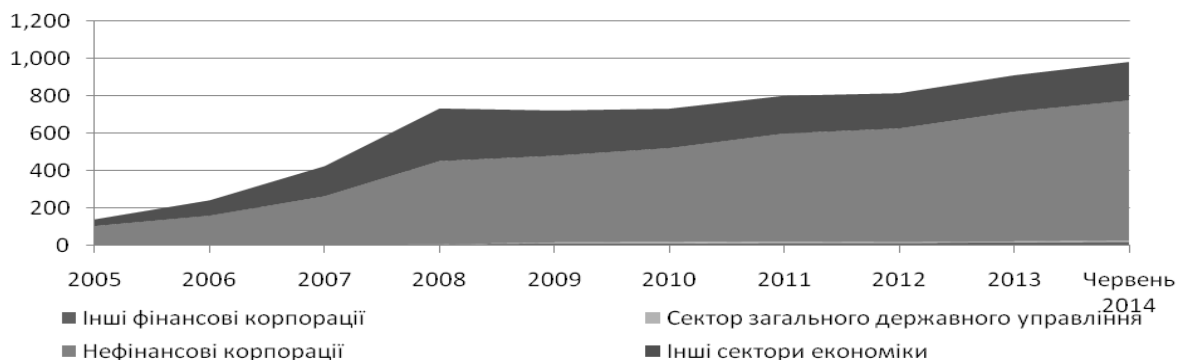

Рис. 2. Динаміка обсягів кредитів, наданих банківською системою України резидентам у 2005-2014 роках (млрд. грн)

Джерело: складено автором на основі [8]

Проте з усього обсягу кредитів, наданих не фінансовим корпораціям – резидентам на початок 2014 року превальювали короткострокові кредити – зі строками погашення до 1 року (359 млрд грн, 52% від загального обсягу кредитів, наданих не фінансовим корпораціям-резидентам). Враховуючи той факт, що терміни реалізації інвестиційних проектів у промисловому секторі

національної економіки зазвичай перевищують 3 роки, а термін їх окупності може перевищувати 10 років, то банківські кредити з строком погашення до 1 року не можуть розглядатися як інвестиційні кредити. Таким чином, для нашого дослідження актуальними є кредити зі строками погашення від 1 до 5 та більше років (рис. 3).

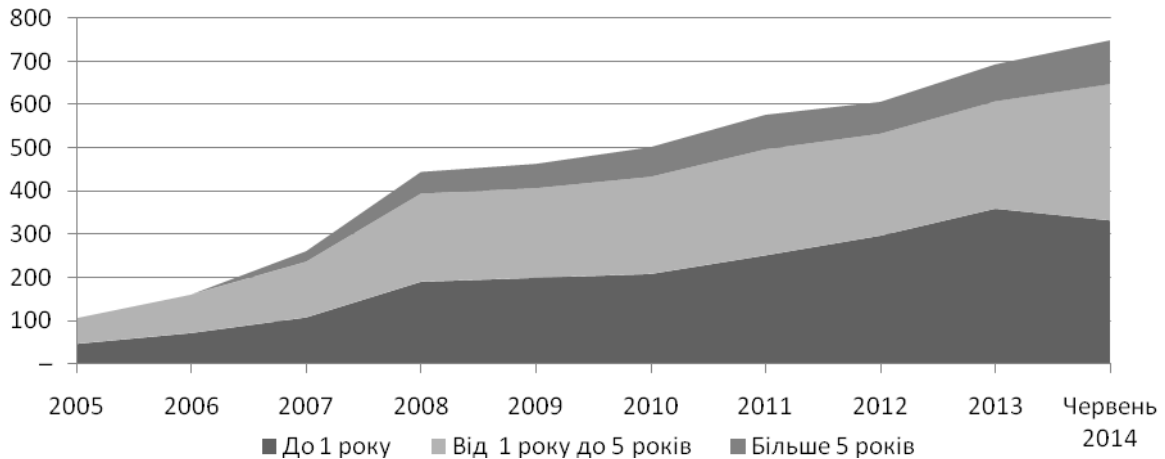

Рис. 3. Динаміка обсягів кредитів, наданих банківською системою України не фінансовим корпораціям у 2005-2014 роках за строками погашення (млрд. грн)

Джерело: складено автором на основі [8]

Так, із загального обсягу кредитів, наданих не фінансовим корпораціям – резидентам, кредити зі строками погашення від 1 до 5 років на 01.01.2014 року становили 248 млрд грн, або 36% від загального обсягу. Кредити, зі строками погашення понад 5 років становили лише 85 млрд грн, або 12% від їх загального обсягу.

Така структура активів банківської системи України пов'язана, головним чином, зі структурою та динамікою її пасивів. Так як кредити є ключовим напрямком інвестування активів банківської системи (66% загальних активів), а депозити клієнтів є основним джерелом формування пасивів банків (55% загальних пасивів), то саме динаміка і структура депозитної бази банків значною мірою визначає динаміку кредитування банками національної економіки.

Відношення кредитів та депозитів в банківській системі визначається безпосередньо через показник співвідношення виданих кредитів до залучених депозитів. Так, на кінець 2013 року даний показник в банківській системі України становив 136%, достатньо високий у порівнянні з 90-120%, характерних для банківських систем розвинутих країн світу. Даний показник показує, наскільки видані кредити забезпечені всіма залученими депозитами, тобто чи є активи та пасиви банків збалансованими. Недоліком цього показника є те, що він не враховує ні строків погашення позичок, ні якості кредитного портфеля, що визначається на основі підрахунку середнього строку погашення позичок, умов їх погашення (поступово чи єдиним внеском), кредитоспроможності позичальників.

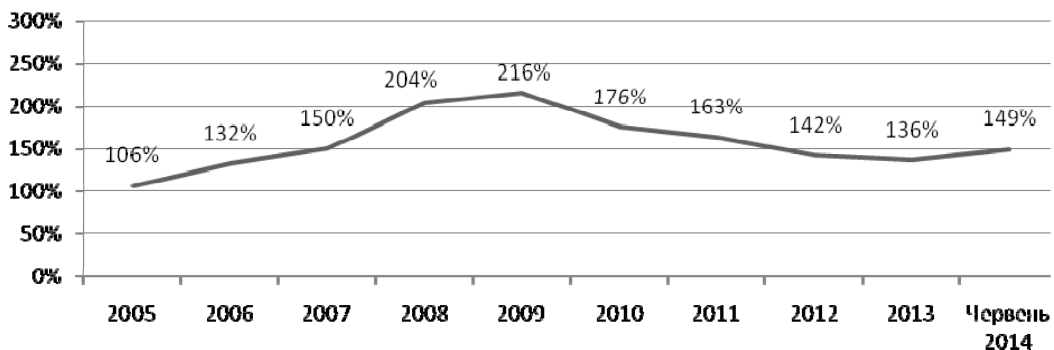

Рис. 4. Динаміка співвідношення виданих кредитів та депозитів не фінансових корпорацій, залучених банківською системою України у 2005-2014 роках (%)

Джерело: складено автором на основі [8]

З метою подолання вказаних недоліків показника співвідношення виданих кредитів та залучених депозитів, на-

ми було розраховано показники співвідношення кредитів та депозитів зі строком погашення до одного року (вклю-

чаючи депозити на вимогу), та співвідношення кредитів та депозитів, виданих та залучених банківською системою України, зі строками погашення понад один рік.

Так, динаміка співвідношення кредитів та депозитів зі строком погашення до 1 року вказує на збалансованість

між даними статтями активів та пасивів банківської системи, за якого дане співвідношення коливається навколо позначки у 100% (108% на кінець 2013 року; рис. 5).

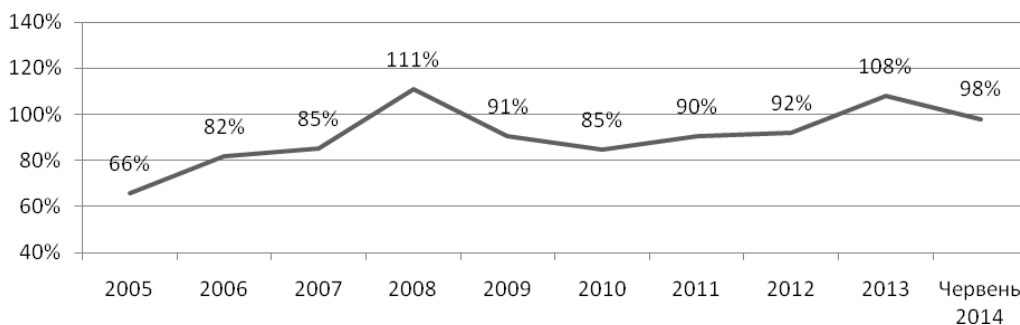

Рис. 5. Динаміка співвідношення виданих кредитів та депозитів не фінансових корпорацій, залучених банківською системою України зі строком погашення до 1 року у 2005-2014 (%)

Джерело: складено автором на основі [8]

В той же час, співвідношення кредитів та депозитів зі строком погашення понад один рік демонструє протилежну динаміку – його середнє значення у 2005-13 роках становило 293% та 176% на кінець 2013 року, що свідчить про значну розбалансованість обсягів наданих середньо- та довгострокових кредитів та залучених депозитів. Так, у 2009 році обсяг середньо – та довгострокових кредитів перевищував обсяги залучених депозитів у більш ніж 6 разів. У абсолютних величинах – на кінець 2013 року банки України залучили на депозити зі строком погашення від 1 до 2 років 249.4 млрд

грн (37% від загального обсягу депозитів резидентів), а на депозити зі строком понад 2 роки – лише 26.2 млрд грн (4% від загального обсягу депозитів резидентів). В той же час обсяг вижатих кредитів зі строком погашення від 1 до 5 років на ту саму дату становив 310.7 млрд грн (34% від загального обсягу кредитів, виданих резидентам), а кредити зі строком погашення понад 5 років – 174.0 млрд грн (19% від загального обсягу кредитів, виданих резидентам). Це свідчить про те, що довгострокові кредити, видані банківською системою України забезпечені іншим джерелом пасивів, аніж депозити.

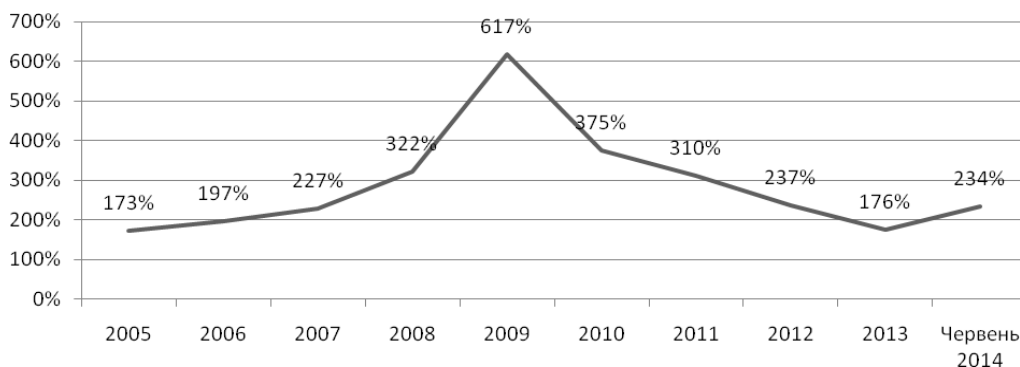

Рис. 6. Динаміка співвідношення виданих кредитів та депозитів не фінансових корпорацій, залучених банківською системою України зі строком погашення понад 1 рік у 2005-2014 роках (%)

Джерело: складено автором на основі [8]

Повертаючись до структури пасивів банківської системи України, слід зазначити, що станом на 01.01.2014 року загальні пасиви банківської системи України становили 1,277.5 млрд грн. При цьому сукупний капітал банків склав 192.6 млрд грн, або 15.1% від сукупних пасивів банків. Власний капітал являє собою найбільш стабільну складову ресурсної бази банківської системи та не має часових обмежень у застосуванні, проте основними його функціями лишаються захисна та регулююча. А основним джерелом нарощення активів банків є залучення коштів клієнтів – фізичних та юридичних осіб.

Проте, як нами вже було доведено, довгострокових коштів юридичних та фізичних осіб недостатньо для

забезпечення довгострокового кредитування національної економіки. В той же час інші статті пасивів банків, такі як власний капітал та субординований борг, є тими джерелами фінансування банків, що за своєю стабільністю та строковістю, відповідають вимогам забезпечення довгострокових кредитів банків. Таким чином ми вважаємо за доцільне розглядати не лише власний капітал банків як джерело довгострокових фінансових ресурсів банку, а й нормативне значення адекватності капіталу банку – регулятивний капітал.

Відповідно до чинного законодавства мінімальний розмір регулятивний капітал (Н1) має становити 500 млн. грн., при чому його розмір не може бути мен-

шим, ніж його статутний капітал (для банків, які розпочали діяльність до 11 липня 2014 року передбачено поетапне протягом десяти років приведення розміру регулятивного капіталу з 120 млн грн до встановленого рівня) [5]. В свою чергу норматив адекватності капіталу (H2) є критерій достатності капіталу по відношенні до активів, зважених на ризик, мінімальне значення якого визначено НБУ на рівні 10%.

Так як фактичне значення регулятивного капіталу банків не може бути нижчим за його нормативне значення, для виявлення взаємозв'язку темпів кредитування реального сектору економіки з рівнем достатності капіталу у банківській системі доцільним є аналіз показника дефіциту або надлишку капіталу банку. Дефі-

цит або надлишок капіталу банку визначається як величина, на яку фактичний обсяг регулятивного капіталу перевищує або є нижчим ніж мінімальне його нормативне значення, розраховане на основі нормативу адекватності капіталу по відношенню до активів, зважених на ризик. Так, аналіз темпів росту кредитування реального сектору економіки та надлишку/дефіциту регулятивного капіталу (рис. 7) вказує на те, що саме регулятивний капітал та його основні складові (статутний капітал, нерозподілений прибуток та субординований борг) є саме тими джерелами фінансування в банківській системі України, що забезпечують кредитування не фінансових корпорацій в обсягах (понад залучені кошти клієнтів).

Рис. 7. Динаміка співвідношення виданих кредитів не фінансовим корпораціям та надлишку регулятивного капіталу у 2005-2014 роках за строками погашення (%)

Джерело: складено автором на основі [8]

Проте даний підхід ігнорує структуру кредитів не фінансовим корпораціям у розрізі строків погашення. Як було проілюстровано вище, значення показника відношення кредитів до депозитів зі строкам погашення до 1 року коливається близько 100%, що припускає той факт, що саме кошти клієнтів (не фінансових корпорацій) зі строком погашення до 1 року є джерелом фінансування кредитів зі строком погашення до 1 року. Наступним кроком буде перевірка гіпотези про щільний взаємозв'язок між обсягами середньо – та довгострокового кредитування національної економіки та динамікою значень регулятивного капіталу в банківській системі України. Так нами було побудовано модель регресії, у якій обсяг кредитів, наданих не фінансовим корпораціям зі стром погашення понад 1 рік виступає як залежна змінна, а обсяг регулятивного капіталу в банківській системі України – як незалежна. Побудоване нами рівняння регресії має наступний вигляд:

$$Loans_{\geq 1} = 22.27 + 1.73(Capital)$$

де Loans – обсяг кредитів, наданих не фінансовим корпораціям зі стром погашення понад 1 рік; Capital – обсяг регулятивного капіталу в банківській системі України.

Запропоноване рівняння регресії має коефіцієнт детермінації $R^2 = 0.96$ (коефіцієнт детермінації є значущим), що свідчить про наявність тісного взаємозв'язку між аналізованими показниками, тобто близько 96% коливань у обсягах кредитування не фінансових корпорацій строком понад 1 рік в Україні пояснюється динамікою обсягів регулятивного капіталу, основні елементи якого (статутний капітал, нерозподілений прибуток, субординований борг) за своїми якостями відповідають вимогам фінансування інвестиційних кредитів.

Висновки. Таким чином, регулятивний капітал банківських установ відіграє важливу роль не лише у діяльності самого банку, а й сприяє досягненню цілей ре-

алізації інвестиційного потенціалу національної економіки. В умовах фінансової кризи в національній економіці, кризи ліквідності банків та підриву довіри до вітчизняних банківських установ, основні елементи регулятивного капіталу фактично залишаються єдиними довгостроковими ресурсами вітчизняних банківських установ, що можуть бути використані з метою довгострокового інвестування в національну економіку. Підтримуючи на відповідному рівні розмір регулятивного капіталу та забезпечуючи його позитивну динаміку, банківські установи мають змогу контролювати та запобігати ризикам, які виникають у процесі проведення активних і пасивних операцій. При цьому запровадження НБУ у 2014 році нового значення регулятивного капіталу банків в розмірі 500 млн грн є важливим кроком на шляху до підвищення капіталізації банківської системи України та стабілізації її ресурсної бази.

Дискусія. Дане дослідження є логічним продовженням роботи авторів щодо аналізу умов та чинників активізації інвестиційного потенціалу банківського сектору економіки та забезпечення національної економіки достатнім обсягом довгострокових інвестиційних ресурсів. У попередніх роботах була досліджена та обґрунтована вагома роль банківського фінансування у фінансуванні капітальних інвестицій в національну економіку. Була встановлена провідна роль банківських кредитів у фінансуванні поточних фінансових потреб підприємств реального сектору в Україні, проте лише обмежена участь банків у фінансуванні довгострокових вкладень підприємств не фінансового сектору. Була проаналізована структура та динаміка активів та пасивів банківських установ в Україні. Наразі залишаються відкритими для подальшого дослідження питання щодо шляхів подальшої капіталізації банківських установ умов активізації інвестиційного потенціалу банківського сектору в

національній економіці за умов досягнення стабільного надлишку регулятивного капіталу.

Список використаних джерел

1. Вовчак О.Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні: [монографія] / О.Д. Вовчак – Львів: Вид-во Львів. комерційної академії, 2005. – 544 с.
2. Вожжов А.П. Використання змінної частини поточних пасивів банків як інвестиційних ресурсів / А.П. Вожжов // Вісник НБУ. – 2003. – № 12. – С. 18-21.
3. Вожжов А.П. Проблемы формирования ресурсов банками Украины в кризисный период / А.П. Вожжов // Вісник СевНТУ Серія Економіка. – 2011. – № 116/2011. – С. 25-32.
4. Постанова Правління Національного банку України "Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні" від 28.08.2001 р. № 368 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 40. – ст.83 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>. – Назва з екрана.
5. Постанова Правління Національного банку України "Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності

банків в Україні" від 17 листопада 2014 року № 723. // Офіційний вісник України. – 2014. – № 99. – ст.314 [Електронний ресурс] // Національний Банк України: [сайт]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=12064036>. – Назва з екрана.

6. Леонов С. В. Використання інвестиційного потенціалу банків у фінансовому забезпеченні інноваційного розвитку в Україні // Проблеми фінансового забезпечення інноваційного розвитку / [Васильєва Т. А., Боронос В. Г., Леонов С.В. та ін.]; за заг. ред. Т. А. Васильєвої, В. Г. Бороноса. – Суми : Вид-во СумДУ, 2009. – С. 178–199.

7. Лютий І. О. Банківські інститути в умовах глобалізації ринку фінансових послуг : [монографія] / І. О. Лютий, О. М. Юрчук. – К. : Знання, 2011. – 357 с.

8. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс] // Національний банк України: [сайт]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798. – Назва з екрана.

9. Статистика індикаторів фінансової стійкості [Електронний ресурс] // Національний банк України: [сайт]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44575. – Назва з екрана.

Надійшла до редколегії 20.01.15

И. Лютий, д-р экон. наук, проф.,

Н. Шпыгоцкая, асп.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

РОЛЬ СОБСТВЕННОГО КАПИТАЛА КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В РЕАЛИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

Рассмотрены современные тенденции инвестиционного кредитования реального сектора экономики и роль банковской системы Украины в финансировании капитальных инвестиций в Украине. Проанализировано влияние динамики и структуры ресурсной базы коммерческих банков Украины на реализацию инвестиционного потенциала банковского сектора Украины. Определена роль достаточности капитала банков как ключевого условия расширенного инвестиционного кредитования реального сектора национальной экономики.

Ключевые слова: инвестиционное кредитование; долгосрочные кредиты и депозиты; собственный капитал банка; регулятивный капитал банка.

I. Lyutiy, Doctor of Science (Economics), Professor,
N. Shpygotska, PhD student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE ROLE OF THE COMMERCIAL BANKS' CAPITAL IN REALIZATION OF INVESTMENT POTENTIAL OF BANKING SYSTEM OF UKRAINE

The article studies modern trends in investment corporate lending in Ukraine and the ultimate role of banking system in context of capital investments funding in Ukraine. The impact of structure and dynamics of commercial banks' financial resources on realization of investment potential of Ukrainian banking system is analyzed. The role of banks' capital adequacy as a precondition for expansion of investment corporate lending is determined.

Key words: investment lending; long-term loans and deposits; equity of the bank; regulatory capital.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2015; 2 (167): 29-36

УДК 336.276:303.211(477)

JEL H 810:H 630

DOI: dx.doi.org/10.17721/1728-2667.2015/167-2/5

О. Чеберяко, д-р. істор. наук, канд. екон. наук, доц.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО КРЕДИТУВАННЯ НА РІВЕНЬ БОРГОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовується необхідність здійснення державного кредитування для покриття дефіциту державного бюджету на сучасному етапі, досліджується сучасний стан державного боргу України та здійснюється аналіз основних індикаторів боргової безпеки України.

Ключові слова: державне кредитування, державний борг, боргова безпека, індикатори боргової безпеки.

ВСТУП. Протягом останніх років проблеми кредитування уряду, обслуговування державного боргу, рівня боргового навантаження та оцінки боргової безпеки є надзвичайно актуальними в сфері державного фінансового управління. Незважаючи на всю різноманітність висновків всевітньо відомих вчених у сфері державних фінансів й фінансової теорії щодо найоптимальнішого способу фінансування бюджетного дефіциту та наслідків нарощування державного боргу, державні запозичення стали одним із найпоширеніших інструментів фінансування видатків держави, особливо в період сучасної світової фінансової кризи, починаючи з 2008 року. Це спричинило розвиток постійної тенденції до зростання абсолютних сум боргів практично у всіх країнах світу і зменшення рівня боргової безпеки.

В Україні все більше усвідомлюється значення боргової безпеки, проводяться дослідження ситуації щодо обсягу державного боргу, здійснюються спроби розробити дов-

гострокову стратегію державної боргової політики, яку ще належить відповідним чином "вбудувати" у систему інструментів загальної економічної стратегії держави.

Для збереження стабільності у фінансово-економічній сфері держави і недопущення в ній дисбалансу через швидкий приріст державного боргу, у більшості країн світу залишається актуальним питання, пов'язане з розробкою та удосконаленням підходів та методів щодо регулювання державної заборгованості з урахуванням її позитивного і негативного впливу на економіку. Такими методами є рефінансування, конверсія, консолідація, уніфікація, відстрочення погашення, реструктуризація, списання боргу та ін.

Метою даної статті є обґрунтування теоретичних засад необхідності здійснення державного кредитування, аналізу сучасного стану державного боргу та оцінки боргової безпеки України.